

## Tidslinje

### Reformationstiden-

1523 Gustav Vasa väljs till kung. Kröns till katolsk kung, men väljer efterhand en allt tydligare anti-katolsk linje, sannolikt främst av ekonomiska och politiska skäl.

1523 Franciskankonventet i Linköping drabbas av kungens konfiskationer. Klostret i Vreta drabbas av kunglig silverskatt.

1524 Kungen beslagtar silver från Vadstena kloster.

1526 och 1527 Klostret i Vreta utnyttjas som kungligt härläger/borgläger. Ytterligare skatter drabbar klostret från 1527.

1527 Riksdag i Västerås. Dramatiskt förändrade förhållanden för kyrkan: politisk, ekonomisk och social makt begränsas kraftfullt. Massiv konfiskation av kyrklig egendom. Kloster och konvent läggs efterhand ner. Biskop Brask flyr landet.

1529 Kyrkomöte i Örebro. Reformatoriska tankar blandas med reformkatolska. De sista nunnorna lämnar Askeby kloster. Franciskankonventet i Linköping avfolkas. Linköping blir kungligt förvaltningscentrum i Östergötland.

1532-35 *Missa lincopensis* utarbetas i reformkatolsk anda i en strävan att behålla så mycket man kunde av det katolska arvet.

1536 Kyrkomöte i Uppsala. Efterhand svårare tider för reformkatolikerna. Askeby klostrets förvaltning tas över av fogden i Vreta.

1539 Brev från kungen till adeln i Östergötland om att försvara den evangeliska läran.

1540 Georg Norman visiterar stiftet. Konfiskation av silver- och värdeföremål. Biskopen i Linköping, Johannes Magni, tvingas lämna över sina biskopliga uppgifter till reformatoriska så kallade seniorer detta år. Han nedlade slutligen sitt ämbete 1543 och avled 1550. Därmed dog den siste samtida katolske biskopen i Linköpings stift.

1542 Dackeupproret startar. Strider förs på många håll i Östergötland. Dackes trupper når Skeda och Slaka.

1543 Dackeupproret knäcks under sommaren. Kungen omorganiserar stiftsledningen. Nicolaus Canuti utses till stiftschef med titel ordinarius. Fler reduktioner eller konfiskationer av kyrklig egendom genomförs.

1544 Riksdag i Västerås. En rad katolska seder och bruk förbjuds.

1545 Munkarna i Vadstena skriver sina sista diarietförteckningar.

1548 Riksrådsmöte i Vadstena. Visitation av klostret genomförs. Två huvudmotståndare till reformationen förvisas från klostret.

1555 Vissa delar av södra Linköpings stift tillförs Växjö stift. Kalmar och Jönköping med tillhörande delar blir ordinariedomän (som upphör 1568). Gränsdragningarna ändras flera gånger under slutet av 1500- och början av 1600-talet.

1558 Den reformationsvänlige Erik Falck utnämns utan biskopsval av kungen till stiftschef/biskop i Linköping. Verkar även som kunglig legat till den ryske tsaren Ivan IV ("Ivan den förskräcklige") 1561.

1563–1570 Nordisk sjuårskriget pågår. Under åren 1567–1568 drabbar Daniel Rantzaus förödande krigståghärjningar Östergötland, exempelvis Vadstena, Linköping, Norrköping och Söderköping.

1571 Laurentius Petris Kyrkoordning antas. Även kungen ansvarar för undersåtarnas "ewiga gagn och welfärd".

1575 Kung Johan III:s *Nova Ordinantia* kompletterar Petris kyrkoordning.

1576 Kung Johan III:s så kallade Röda Bok påbjuds av ärkebiskopen för bruk.

1577 Kung Johan III skänker fem tunnor säd till varje kyrka i stiftet för inköp av mäss- och altarkläder. Den påvliga legaten och jesuiten Antonio Possevino besöker förklädd till kejserligt sändebud Sverige med syfte att återföra Sverige till katolskt hägn. Johans dispensansökan avslogs av den påvliga kurian.

1580 Antonio Possevino besöker Vadstena kloster, som upplever en sista kort blomstring.

1582 De två sista nunnorna i Vreta har lämnat klostret, som nu är helt avfolkat.

1587 Kung Johan III:s och Katarina Jagellonicas son Sigismund utnämns till kung i Polen.

1592 Kung Johan III dör. Den katolske Sigismund utnämns till kung i Sverige.

1593 Uppsala möte. Sammankallas av hertig Karl, kungens reformationsvänlige farbror. Sverige fastställs vara ett lutherskt rike.

1595 De sista nunnorna lämnar Vadstena kloster.

1596 Ärkebiskop Abraham Angermannus räfst i Linköpings stift.

1598 Slaget vid Stångebro. Slutstrid mellan kung Sigismund och hertig Karl. Karl segrar. Sigismund återvänder till Polen för att aldrig mer återkomma.

1600 Riksdag i Linköping, med påföljande blodbad: fem personer som stött Sigismund avrättas offentligt.

1604 Ny kunglig arvsförening. Avfällingar från den lutherska tron landsförvisas.

1619 Kyrkomöte hålls i Linköping.

1627 Gymnasiet i Linköping grundas. Domkapitlet blir så kallat lärarkapitel, och består av biskop, domprost, gymnasiets rektor och lektorer.

1600-talet De "stora biskoparnas tid". I Linköpings stift verkar starka biskopsprofiler, som Johannes Botvidi, Samuel Enander, Johannes Terserus och Haquin Spegel.

1655 Religionsstadga befrämjar den evangelisk-lutherska tron. Så även påföljande religionsplakat 1663 och 1667.

1686-1695 Nya kyrkliga böcker i enhetens tjänst tas i bruk: Kyrkolag 1686, Katekes 1689, Kyrkohandbok 1693, Psalmbok 1695. Till dessa kommer en ny bibelutgåva, Karl XII:s bibel, 1703.

1687 Ny landshövdingeinstruktion ger staten rätt att övervaka att kyrkan predikar Guds Ord rent och oförfalskat.

1699 Östgöta infanteriregemente lämnar landet för strider i Tyskland.

1700 Östgöta ryttare deltar i fälttåg mot Danmark. I alla stiftets kyrkor bes den föreskrivna krigsbönen.

1700-talet Samhällslivet tolkades i stort i enlighet med hustavlans treståndslära: det politiska ståndet/överhetsståndet, kyrko- eller läroståndet och hushålls- eller näringsståndet.

1710-1711 Pesten drabbar Östergötland. Under denna tid dör omkr. 500 personer av pestens fasor i Linköpings stad, 1 772 avlider inom prostriet och hela 14 462 personer inom stiftets gränser.

1719 och 1720 Regeringsformer betonar enhet i religionen som bas för enheten i riket.

1726 Konventikelplakat antas i försöken att stävja pietistiska samlingar eller konventiklar.

1728 Biskop Rudéen varnar på prästmötet för radikalpietisten Dippels läror.

1732 Fänriken Augustin Long, Vadstena, anmäls till domkapitlet på grund av sin radikalpietistiska övertygelse .

1735 Religionsstadga. All "villfarelse" skall stävjas.

1738 Fler anmälningar om pietism inkommer till domkapitlet.

1740 H.J. Sivers, komminister i Norrköping, sammanställer en skrift om radikalpietismens uppfattningar.

1744 Tiburtius Tiburtius tillträder som kraftfull kyrkoherde i Vreta kloster. Han blev ledamot av Vetenskapsakademien och verkade som en framstående och inflytelserik riksdagsman.

1746-1748 Pietistiska influenser i Västervik.

1749 På prästmötet i Linköping varnas för herrnhutisk litteratur.

1757 Storskiftet genomförs. Byarna "sprängs".

1772 Swartziska friskolan grundas i Norrköping.

1773 Swebilius katekes fastställs vara den enda tillåtna i landets katekesundervisning. Detta gäller fram till 1811.

1778 En herrnhutisk väckelse börjar i trakten kring Ödeshög.

1781 Toleransedikt. Viss frihet i tron för icke lutherska utlänningar inom riket.

1782 Toleransedikt för judar. De får bosätta sig i tre städer; förutom i Norrköping även i Stockholm och Göteborg, men även på Marstrand (sedan 1775). De omges dock fortfarande med starka restriktioner. Påföljande år får judiska gravplatser anläggas.

1786–1805 Biskop Andreas Lindblom driver kyrkobyggnadsfrågan. 22 kyrkor ny- eller ombyggs i stiftet.

1806 Efter en tids predikoverksamhet anmäls "Predikar-Lena" för domkapitlet. Hon förmås inte sluta predika och placeras många år på hospitalet i Vadstena. Hon utger 1818 *Den andeliga striden*, som utkom i minst 18 upplagor.

1809 Statskupp. Ny regeringsform med en förskjutning av trosfrågor i upplysningsanda.

1811 Ny kyrkohandbok antas. Har karakteriserats som ett svensk-kyrkligt liturgiskt "lågvattemärke".

1817 Reformationsfest hålls i gymnasiet i Linköping.

1819 Bibelsällskap bildas i Linköping, fyra år efter Svenska Bibelsällskapets grundande. Bland ledamöterna återfinns lektorn och sedermera biskopen Marcus Wallenberg, greve Henrik Falkenberg och friherren Israel Lagerfelt. Den så kallade Wallinska psalmboken stadfästas av konungen.

1827 Enskiftet genomförs.

1831 Biskop Wallenberg uppmanar sina präster att med kraft bekämpa "dryckenskapslasten" i stiftet.

1836 I prosten P.A. Stenkulas arbete från detta år konstateras att stiftet är indelat i 24 prosterier och 146 pastorat. Av dessa senare var 39 regala, 90 konsistoriella, 6 patronella, samt 1 växelvis konsistoriellt och patronellt. Enligt Stenkula tillhörde 28 första klassens pastorat, 45 tillhörde andra klassens och 72 tredje klassens pastorat. Antalet kyrkor i stiftet var 212 (inkl. 2 hospitalskyrkor, 1 korrektionshuskyrka, samt 2 brukskyrkor), förutom två herrgårdskyrkor, som knappast brukas.

1841 Linköpings stifts biträdesmissionssällskap bildas för missions sak.

1843 Peter Fjellstedt besöker prästmötet i Linköping för att tala för missionens sak. Han besöker en rad församlingar under 1843 och 1844.

1853 Nyevangelsk väckelse utifrån Gripenberg. Stöds av baron August Söderling Hermelin. Väckelsesamlingarna anmäls som brott mot konventikelplakatet. Hermelin blev senare provinsombud för Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen.

1854 En rad baptistiska omdop genomförs i Hällestad, Risinge och Norrköping. Baptisterna firar sin första egna nattvardsgudstjänst. Den äger rum i Norrköping.

1856 Greve Adolphe Stackelberg d.y. på Stensnäs, som under flera år samlar ledande personer inom den rosenianska väckelsen, blir provinsombud i Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen.

1858 Konventikalplakatet avskaffas. En mormonförsamling bildas i Norrköping.

1860 Dissenterlag. Den Romersk-katolska kyrkan och Metodistkyrkan blir efter ansökan tillåtna trossamfund i landet, men benämns "främmande trossamfund".

1860–1900 Ny kyrkobyggnadsperiod: 21 ny- och 2 ombyggnationer i Östergötland. Av de nya byggs 18 på landsbygden och tre i tätorter. Endast 11% av befolkningen bor i städer.

1862 Nya kommunallagar, som innebär ett stort steg iväg från den gamla enhetsstaten. Socknen får nu två separata styrelseorganisationer, en kyrkostämma och en kommunalstämma.

1863 Nordöstra Smålands Missionsförening bildas. En av förgrundsgestalterna är greve Stackelberg, som sedermera blir ordförande i föreningen. På riksplanet tillskapas ett kyrkomöte, som avlastar riksdagen kyrkliga och teologiska frågor.

1866 Ståndsriksdagen avskaffas och ersätt med en tvåkammarriksdag.

1874 Brödraföreningen bildas av bland andra Charodotes Meurling, domkyrkoadjunkt och sedermera kyrkoherde i Kristdala. Föreningen blir en samlingspunkt för väckelseprästerna i

stiftet. Vi prästmötet rapporteras att det finns missionshus i 42 av stiftets församlingar. Metodisterna börjar sin verksamhet i Linköping.

1870-talets andra hälft Separatistiska tendenser förstärks. Separata nattvardsgångar genomförs. Nattvardsföreningar bildas, t.ex. i Västra Harg, Högby, Västra Skrukeby, Vånga, Hogstad och Regna. Fler bildas efterhand i en rad andra församlingar.

1878 Martin Luthers Lilla katekes utkommer med ny förklaringsdel. Denna version blir grundlärobok i folkskolan fram till 1919.

1882 Biskop Ebbe Gustaf Bring varnar under prästmötet för separatismen. I 90 av stiftets 214 församlingar återfinns så kallade bönehus.

1891 Kyrkosångens Vänner i Linköpings stift bildas, för kyrkosångens höjande och utveckling.

1895 Tredje Nordiska Studentmötet hålls i Vadstena. John R. Mott märks bland föreläsarna.

1897 Linköpings stifts Organist- och Kantorsförening bildas (senare benämnd Linköpings stifts Kyrkomusikerförening). S:ta Birgittas katolska församling i Norrköping grundas.

1909 Linköpings Kyrkliga Ungdomsförbund och Linköpings Kristlig Gymnasistförbund bildas. Runt om i stiftet har sedan några år ett flertal ungdomsföreningar varit verksamma.

1910 På riksplanet bildas Svenska Kyrkans Diakonistyrelse, som ett sammanhållande organ för ny kyrklig frivilligverksamhet ute i stiftet, såsom söndagsskoleverksamhet, ungdomskretsar, kristliga gymnasieföreningar, m.fl., inspirerade av Församlings- och Ungkyrkorörelsen.

1911 Linköpings stifts ungdomsförbund bildas. Stiftet anställer en resesekreterare för ungdomsverksamheten.

1914 Den första stiftssynoden (stiftsmöte) hålls. Organisatorisk koppling till Linköpings stifts Bibelsällskap fram till 1922, då stadgar för Linköpings stifts stiftssynod antas. Synoden får då ombudsprofil.

1920- och 1930-talet De stora ungdomskursernas tid.

1923 Linköpings stifts kyrkosångsförbund bildas. Den första sånghögtiden hålls med 200 sångare.

1926 En kyrkobrädrakår bildas i Norrköping, två år senare i Linköping.

1928 Ett Stiftsråd bildas.

1930 De årliga Teologdagarna tar sin början (och fortsätter tills in på 1970-talet). Kyrkobrädrakåren startar upp på stiftsnivå. 1945 fanns det 41 kårer inom stiftet, vilket var flest i landet.

1930- En lång rad församlingshem (och senare församlingsgårdar) byggs ute i församlingarna under detta och påföljande decennier, inte minst under senare halvan av 1900-talet.

1931 De första valen till kyrkofullmäktige genomförs, i enlighet med 1930 års Lag om församlingsstyrelse. Partipolitiseringen möjliggörs.

1932 Start för återkommande "Evangelisationsvecka" i Norrköping.

1938 Studiekonventen börjar sin blomstringsperiod. Framträdande är Bo Giertz, komminister i Torpa.

1944 Stiftets ungdomsgård i Vårdsnäs invigs.

1945 Vadstena folkhögskola invigs.

1946 Linköpings stifts kvinnoråd utses av biskopen.

1951 Religionsfrihetslag.

1954 Stiftet samordnar lägerverksamhet med Östergötlands och Smålands Idrottsförbund, detta för att nå ut till pojkar.

1957 Den första "småkyrkan" i stiftet invigs i Motala.

1960 Den första TV-gudstjänsten sänds från stiftet. Ungdomsting hålls med 900 deltagare. I de 566 (!) syföreningarna finns 13 620 medlemmar. Antalet körsångare i stiftet var 4 291, trettio år senare var siffran 7 210.

1960- En låg rad kyrkor renoveras och restaureras under detta och påföljande decennier. Bildningsverksamheten växer sig starkare.

1961 Pastoratsreglering med bakgrund i storkommunreformen 1952. Många små landsbygdspastorat blir annexförsamlingar i större sammanslagna pastorat.

1962 Kapell i stadsdelen Lundby i Motala invigs. Allahelgonkyrkan i Ljungsbro invigs som komplement till Vreta klostrets kyrka. Småkyrkorörelsen börjar på allvar ta fart.

1963 Den första stadsdelskyrkan i Linköping invigs i Johannelundsområdet. Stadsdelskyrkan i Tannefors invigs året därpå. Stiftets syföreningsdag samlar mer än 2000 personer. Franciskanerna återvänder till Linköping.

1965 Capella Ecumenica i S:t Annas skärgård invigs.

1967 Den först kvinnan vigs till präst i stiftet. Biskop Askmark viger.

1968 Kyrkornas Världsråds samling i Uppsala. Många ungdomar inspireras i radikal riktning.

1969 Religionsvetenskapliga Institutet i Linköping påbörjar sin verksamhet.

Religionsvetenskapliga studier kan påbörjas vid Linköpings universitet från hösten 1977.

1973 Den första ikonen placeras i Linköpings domkyrka.

1970-talets slut Stiftets samarbete med Landeskirche Thüringen påbörjas.

1974 Den katolska församlingen S:t Nikolaus bildas i Linköping. S:t Nikolai kyrka invigs 1990.

1981 Den första syrisk-ortodoxa församlingen bildas i stiftet, med medlemmar i Linköping, Motala och Mjölby.

1982 Kyrkomötesreform på riksplanet, som följer en demokratisk sekulär struktur och bereder vägen för partipolitisering. Läroämbetet marginaliseras.

1987 Linköpings ekumeniska råd bildas.

1989 Ny stiftsorganisation. Frivilligorganisationen ersätts med nya obligatoriska organ. Stiftsfullmäktige och stiftsstyrelse införs. Organisationen öppnar även stiftsnivån för partipolitisering. Domkapitlet får reducerade funktioner.

1989 Påven Johannes Paulus II besöker Vadstena och Linköping.

1990 Ekumeniskt Taizémöte i Linköping, efter inbjudan till komuniteten i Taizé av biskop Lönnebo. Över 2000 ungdomar från norra Europa deltar.

1990-talet Vägkyrkoöverksamheten växer fram på olika håll i stiftet.

1997 Vänstiftsöverenskommelser med Södra distriktet i Evangeliska Lutherska kyrkan i Ungern, Connor stift på Nordirland. 2002 inleds samarbete Tamil Evangelical Lutheran Church i södra Indien. Sedan 2007 ingår även stiftet S:t Alban, Church of England, i vänstiftskretsen.

1997 Förre biskopen i Göteborg samlar omkring 2000 personer ur skilda fromhetstraditioner (högkyrkliga, gammalkyrkliga, laestadianer, m.fl.) i Linköping. I denna så kallade "Linköpingsanda" samlas lika många till gemensamma gudstjänster och föreläsningar även 2000 och 2002.

1998 Pilgrimscentrum invigs i Vadstena.

1999 Det kristna ekumeniska mötet L99 samlar över 2000 deltagare i Linköping.

2000 Stat och kyrka skiljs åt. Ny kyrkordning tas i bruk.

2000- En lång rad församlingssammanslagningar genomförs.

2003 Stort Birgittajubileum med en lång rad evenemang runt om i stiftet. (Jubileet tar sin start i Roms S:t Peterskyrka redan den 7 oktober 2002, där en delegation från stiftet deltar.)

2007 Av 535 045 invånare inom Linköpings stifts gränser den 31 december 2007 var 420 685 medlemmar i Svenska kyrkan, dvs. 78,6%.



2009 Vid årets början består stiftet av 154 församlingar, som ingår i 73 pastorat och 9 kontrakt.

*Tidslinjen är utarbetad av Kjell O. Lejon*